

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

XI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

17 – 18 ЖОВТНЯ 2023 р.

«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ»

м. Одеса

УДК 330.34:005.35(477"20")

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали ХІ Міжнародної науково-практичної конференції 17-18 жовтня 2023 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. – 663 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Козак К.Б. - д-р екон. наук, професор, директор ННІПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНТУ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Баранюк Х.О. – к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Седікова І.О. – д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., проф., Козак К.Б. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Згадова Н.С. – к.е.н., доц., Маркова Т.Д. – к.е.н., доц., Волкова А.Ю. – ас., Мільчева В.В. - PhD, доц., Новикова В.С.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Мельник Ю.М., д.е.н., професор

Дерменжи С.О. магістр 2 курсу спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Одеський національний технологічний університет

Кіркока Р. Г., к.е.н., директор ТОВ «Югметалсервіс»

Для переважної більшості людей заробітна плата є основним джерелом доходу. Тому питання пов'язані з оплатою праці (її величиною, формою нарахування, виплати та ін.) є важливим як для працівників так і для роботодавців.

Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

Основне місце у бухгалтерському обліку займає точність відображення інформації щодо обліку оплати праці, що значно впливає на кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства. Згідно П(С)БО №26 «Виплати працівникам» визначає методологічні засади розкриття в бухгалтерському обліку інформації про виплати працівникам, та її відображення у фінансовій звітності. Для обліку оплати праці на підприємстві використовують такі документи:

- Оборотно-сальдова відомість по рахунку
- Табелі обліку використання робочого часу
- Платіжну відомість
- Штатний розпис
- Особисті справи працівників
- Нормативні та законодавчі документи щодо обліку (нарахування, відрахування та утримання) заробітної плати, лікарняних та відпускних
- Особовий рахунок
- Розрахункова відомість трудові договори та контракти тощо.

Організація бухгалтерського обліку оплати праці на підприємстві регламентується вимогами Закону України «Про оплати праці» на підставі законодавчих та інших нормативних актів, генеральної угоди на державному рівні, галузевих, регіональних угод, колективних і трудових договорів [1].

Відповідно до Закону України «Про оплату праці», підприємства в колективному договорі з дотриманням норм і гарантій, передбачених законодавством, встановлюють форми й системи оплати праці, розцінки, тарифні сітки, схеми посадових окладів, умови запровадження і розміри

надбавок (за високу професійну (фахову) майстерність, за високі досягнення в праці, за вислугу років, за виконання особливо важливої чи особливо термінованої роботи, тощо), доплат (за суміщення професій (посад), за розширення зони обслуговування або збільшення обсягу виконаних робіт, за виконання робіт, за роботу у важких, шкідливих і небезпечних умовах праці, за інтенсивність праці, за роботу в понаднормовий час, за роботу в нічний час, за роботу у вихідні і святкові дні тощо).

На підприємствах для обліку заробітної плати планом рахунків передбачено використання рахунку бб «Розрахунки за виплатами працівникам». Цей рахунок є активно-пасивним. Саме на цьому рахунку відбувається узагальнення інформації про розрахунки з персоналом, як облікового, так і не облікового складу, підприємства з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомоги тощо), а також розрахунки за неoderжану персоналом у встановлений термін суму з оплати праці (розрахунки з депонентами).

За дебетом рахунку бб відображається виплата заробітної плати, за кредитом рахунку бб відображається нарахована працівникам підприємства основна та додаткова заробітна плата, премії, допомога по тимчасовій непрацездатності тощо.

Питання оплати праці і трудових відносин завжди були актуальними, кожна людина ставить перед собою мету мати стабільну роботу та гідну заробітну плату. У мирний час працездатне населення цінує свій робочий час і особливо час для відпочинку. Проживши більше 75-ти років в мирі, співпрацювати з різними вітчизняними та зарубіжними підприємствами, прагнути до вирішення покращення економічних, соціальних та екологічних проблемних питань як в середині країни, так і на світовому ринку, сучасне українське суспільство не могло повірити, що опиниться в таких жорстоких умовах.

Воєнні дії в Україні та запроваджений воєнний стан змусили лідерів переглянути низку законодавчих документів, у тому числі і щодо залучення працівників до інших видів робіт, умов виплати заробітної плати, умов праці та відпочинку на поточний період, які можливо тимчасово поставило деяку категорію працівників в досить скрутне становище.

Враховуючи період, у якому в даний час знаходиться Україна, часи воєнних дій, дане поняття набуває більш ширшого значення. Тому, можна дати таке визначення, що заробітна плата – це винагорода, обчислена у грошовому та за необхідності частково не грошовому виразі (за умов економічної кризи, воєнних дій тощо), яку за трудовим договором роботодавець зобов'язаний виплачувати працівнику за виконану ним роботу чи надані послуги. Країна під час війни втрачає значні суми коштів на озброєння, підтримку армії, налагодження ушкоджень стратегічних об'єктів.

Розширення грошової маси в мирний час є процесом, який потребує певного періоду для відновлення економіки країни (сільського господарства, промисловості, торгівлі та ін.). Джерелом коштів на оплати праці працівників підприємств є частина доходів або інші коштів, одержаних від підприємницької діяльності. Однак у разі втраті або пошкодження частини бізнесу можуть виникнути певні тимчасові труднощі своєчасною виплатою заробітної плати або виплатою її в повному обсязі. Тому в окремих сферах підприємницької діяльності оплата праці може бути частковою в натуральній формі або тимчасово знижена до розміру мінімальної заробітної плати. Якщо установи та організації фінансуються з бюджету, то ці кошти відповідно виділяються із відповідних бюджетів, з частини доходів від підприємницької діяльності та інших джерел.

Організація оплати праці здійснюється на підставі:

- законодавчих та інших нормативних актів;
- генеральної угоди на національному рівні;
- галузевих (міжгалузевих) територіальних угод;
- колективних договорів;
- грантів.

Законом України «Про оплату праці» встановлено, що колективним договором, як виняток, може бути передбачена часткова виплата заробітної плати в натуральній формі (за цінами, не вищими від собівартості продукції) у розмірі, що не перевищує 30 % місячного нарахування, у зазначених галузях чи професіях, у яких така оплата праці, що відповідає вартості праці в грошовому виразі, є звичайною або бажаною для працівників, за винятком товарів, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Валику роль відіграє правильний розрахунок робочого часу та часу відпочинку: у мирний час нормальна тривалість робочого часу складає 40 годин, а в воєнний час збільшується до 60 годин на тиждень. Відповідно до Кодексу законів про працю України під час воєнного стану (але лише на поточний період) деякі норми були змінені. Залежно від підприємства, де працює працівник, роботодавець може самостійно визначити час початку та закінчення робочого дня. Крім того, відпочинок потрібен кожному живому організму, не залежно від обставин. У воєнний час відпочинок може бути скорочений до 24 годин.

Великою проблемою під час війни є те, що важко звернути увагу на особисті справи та умови їх зберігання. Роботодавці повинні завжди мати резервні копії виробничої документації, боргів, стану товарно-матеріальних цінностей та основних засобів, касових та кадрових документів відповідно. Це спрощує таке зберігання, оскільки майже всі компанії ведуть облік в комп'ютерному середовищі.

Заробітна плата завжди виплачується на умовах, визначених трудовим договором, а працівникам бюджетної сфери – відповідно до законодавства. Але всі розуміють, що під час війни велика кількість підприємств тимчасово

припинили свою діяльність і втратили можливість виплачувати заробітну плату своїм працівникам. Але при поновленні роботи в мирний час треба виплачувати заробітну плату робітникам і службовцям. Врегульовано питання трудових відносин та оплати праці. Проте умови трудових відносин мають бути чітко визначені в трудових договорах, контрактах та посадових інструкціях [3].

Права, обов'язки обох сторін мають відповідати вимогам Конституції України в мирний період, а кожна відпрацьована година відповідним чином оплачуватися. Нажаль більшість підприємств не завжди відповідали цим вимогам. Проте сучасне підприємництво має навчитися відповідати критеріям надійності, відповідальності, порядності та вмінням цінувати кожен годину, відпрацьовану працівником на благо підприємства.

Таким чином, на основі змін, внесених у законодавчі документи та ознайомих із населенням України можна визначити шляхи покращення становища працівників у воєнний, післявоєнний та мирний період: продовження підприємницької діяльності в регіонах, де є відсутність бойових дій або мінімізація; сплата частини податків для поповнення бюджету України; коригування податкової системи та цінової політики у післявоєнний період для запобігання зниженню рівня платоспроможності населення; спрощення умов ведення малого бізнесу, подальша підтримка фермерських господарств та їх захист від рейдерства; механізм субсидування для підтримки сільського господарства.

Література

1. Про оплату праці: Закон України № 108/95-ВР від 24.03.1995 р. / Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.09.2023).

2. Кодекс законів про працю України № 322-VIII від 10.12.1971 / Верховна Рада України URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 19.09.2023).

3. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України № 7160 від 14.03.22 / Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення: 20.09.2023).

147. <i>Stupnytska T.M., Kozak O.A., Volodina O.P.</i> MODERN ASPECTS OF THE ANALYSIS OF THE RATIO OF RECEIVABLE AND CREDITOR INDEBTEDNESS.....	501
148. <i>Антонюк П.О., Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Баранюк Х.О.</i> АНАЛІЗ ЗМІН В ТОВАРНІЙ СТРУКТУРІ ЕКСПОРТУ, ВИЗВАНИХ УМОВАМИ ВІЙНИ.....	505
149. <i>Ощепков О.П., Белкін Д.О.</i> АНАЛІЗ КОРЕЛЯЦІЙНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ МІЖ АКТИВНИМИ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ТА ЧИСТИМ ДОХОДОМ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ).....	509
150. <i>Купріна Н.М., Гребейнікова Н.А., Величко О.М.</i> СУЧАСНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	512
151. <i>Купріна Н.М., Беспалько О.В., Лосєва О.В.</i> СУТНІСТЬ АУДИТУ ТА АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ	516
152. <i>Купріна Н.М., Молчанов В.І., Побожий Ю.О., Євич М.В.</i> АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ	519
153. <i>Купріна Н.М., Чабан Ю.О., Галушкіна А.А., Манолій А.Ю.</i> ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ	524
154. <i>Ощепков О.П., Магденко С.О., Малицький І.А.</i> ДИНАМІКА ВПЛИВУ ОБОРОТНИХ ЗАПАСІВ НА ПОКАЗНИКИ ЛІКВІДНОСТІ ТА ОБОРОТНІСТЬ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ.....	529
155. <i>Мельник Ю.М., Дерменжи С.О. Кіртока Р.Г.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	532
156. <i>Мельник Ю.М., Сарієва Г.І.</i> УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	536
157. <i>Ступницька Т.М., Кучеренко Л.С., Володіна О.П.</i> НЕОБОРОТНІ АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВА: АСПЕКТИ АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	540
158. <i>Тарасова О.В., Марковська О.Р.</i> ІННОВАЦІЙНИЙ ШЛЯХ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	544